

ÚTMUTATÓ EGY ISKOLAI (CYBER)BULLYING SZABÁLYZAT MEGALKOTÁSÁHOZ

Pongó Tamás*

1. A téma aktualitása és újabb szabályozása

Magyarországon a *bullying* és *cyberbullying* elleni küzdelem 2016 óta a Digitális Gyermekvédelmi Stratégia részét képezi,¹ azonban kifejezett anti-bullying törvény a mai napig nem született. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne történtek volna jogalkotói lépések, még ha azok súlya igencsak csekély.

Az említésre érdemes friss változások közül az első a 2024. évi XXX. törvény, amely több jogszabályt is módosított a cyberbullying elleni védekezés jegyében. Egyrészt, az 1997. évi XXXI. törvényt a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (Gyvt.), amelynek 6. § (7) bekezdése értelmében ezentúl „a gyermeknek joga van ahhoz, hogy tudatos és felelősségteljes internet-, valamint médiahasználatot – ideértve a zaklatás internetes formáival szembeni hatékony fellépést – biztosító nevelésben, oktatásban és képzésben részesüljön.”² A törvényhez fűzött általános indokolás alapján ezen új szabályok bevezetésének célja, hogy „[a] jövőben nem lehet olyan iskolás gyermek az országban, aki nem tudja hová forduljon segítségért abban az esetben, ha internetes zaklatás áldozatává vált. A javaslat nyomán egyszerűbbé válik a kiskorúak személyiségi jogait sértő, a cyberbullying kategóriáját is kimerítő tartalmak jelentése és azok eltávolítása.”³ Ennél pontosabban azonban a törvény részletes indokolása sem fogalmaz, így nincs könnyű helyzetben a jogalkalmazó, amikor azt kívánja feltárni,

* PhD, egyetemi adjunktus, Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Közjogi Intézet.
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1727-5882>

¹ 1488/2016. (IX.2.) Kormányhatározat a Gyermekek Számára Biztonságos Internetszolgáltatás megteremtéséről, a tudatos és értékteremtő internethasználatról és Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiájáról.

² 1997. évi XXXI. törvényt a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról. A módosítást a 2024. évi XXX. törvény a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról 5. §-a vezette be.

³ 2024. évi XXX. törvény indokolás a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2024. évi XXX. törvényhez.

hogyan a mindennapi életben mit jelent ez a fajta hatékony fellépés és felelősségteljes használat.⁴ Ráadásul felmerül a kérdés, hogy vajon mire alapozza az indokolás azt az állítást, hogy a Gyvt.-be bevezetett rendelkezés hatására egyszerűbbé válik majd egy adott platform jelentéstételi és tartalomeltávolítási rendszere. A törvény módosítása értelmében a gyermek képzést kap, amely tudás birtokában könnyebben felismeri, hogy egy adott közösségimédia-tartalom sérti a személyiségi jogait, és pontosan megismeri a jelentéstételi folyamatot is, így szükség esetén sikeresen jelenteni tudja a sértő tartalmat az adott platformon. Eddig valóban segítséget kíván adni az új módosítás. Ám az továbbra is rejtély, hogy ettől a jelentés technikai folyamata, és főként maga az eltávolítás miként válna egyszerűbbé. Jóindulatúan szemlélve arra lehet csupán gondolni, hogy a sorokat a módosító törvényben később megfogalmazottakkal összhangban kell értelmezni. Ugyanis a 2024. XXX. törvény módosította az elektronikus hírközlésről szóló törvényt is, amelynek nyomán a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (továbbiakban NMHH) feladata a kiskorúak és szüleik segítése az „internetes bántalmakkal, visszaélésekkel és jogsértésekkel szembeni fellépésben”⁵ tudatosító programok és kampányok útján. Ennek része az NMHH által működtetett Internet Hotline segítségnyújtó szolgáltatás is, amely kifejezetten a biztonságos online környezet kialakításáért felel.⁶ Következésképpen, ha a gyermek tudatos internethasználóvá válik, akkor ismeri az Internet Hotline-t, tudatában van annak, hogy a Hotline kiemelt jelentéstételi szerepkörrel (*trusted flagger*) bír, így az itt jelentett tartalom vélhetően egyszerűbben és gyorsabban eltávolítható.

További fontos változás, hogy a Gyvt. módosításával a gyermekeknek kötelezettsége a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása során a többi gyermek emberi méltóságának tiszteletben tartása, beleértve az internet- vagy médiaszolgáltatás útján történő véleménynyilvánítást is.⁷ A módosítások szövegét, valamint az általános és részletes indokolásban foglaltakat olvasva látható, hogy a jogalkotás egy emberi méltóságon alapuló, személyiségi jogi kérdésként való értelmezés irányába tolja el a jogi értékelést. Ugyanis a kiskorú személyiségi jogait sértő tartalmak eltávolítása a cél, miközben a gyermekeknek kifejezett kötelezettségévé tették a másik gyermek emberi méltóságának tiszteletben tartását az online, mediatizált közegben.

Az online térben való emberi méltóságon alapuló jogvédelem vonalát erősítő jogalkotói szándékot jelez a második friss jogszabályi változás, nevezetesen a T/9996. számú törvényjavaslat 3. §-a, amely egy új büntetőjogi tényállását vezetett be, az internetes agressziót. E szubszidiárius bűncselekményi tényállás a következő:

„(1) Aki nagy nyilvánosság előtt elektronikus hírközlő hálózat útján olyan kifejezést, ábrázolást vagy kép- és hangfelvételt használ vagy tesz közzé, amely beazonosítható személlyel vagy személyekkel szembeni erőszakos a) halált

⁴ 2024. évi XXX. törvény indokolás 5. §, 7. §.

⁵ 2024. évi XXX. törvény indokolás 44. §.

⁶ Balla Boróka – Bartók Zita – Csalár Dorina: A gyermekvédelem és tartalomszabályozás új útjai az interneten – Az Internet Hotline működése és gyakorlata. *In Medias Res*, 2023/1. 138–168.

⁷ A Gyvt. 10. § (1) bek. d) pontot módosították a 2024. évi XXX. törvény indokolás 5. és 7. §-ai.

okozó, vagy b) különös kegyetlenséggel elkövetett büntetendő cselekményre irányuló szándékot vagy kívánságot fejez ki...”⁸

A tényállás szövege és az ahhoz fűzött indokolás elemzése alapján kijelenthető, hogy a gyermekek által elkövetett cyberbullying magatartások egy része megvalósítja ezeket a tényállási elemeket, így azok büntetendőek. Példaként említeném az első széles körben ismertté vált cyberbullying halálesetet, amely Megan Meier nevéhez kötődik. Megan egy nyilvános MySpace kép alá kapott durva hangvételű kommenteket, mint például „jobb lenne a világ, ha meghalnál”, és ez is hozzájárult ahhoz, hogy Megan öngyilkosságot követett el.⁹ Mindez 2006-ban, az Egyesült Államokban történt, ami bizonyítja számunkra, hogy milyen régóta él velünk ez a probléma. Hazánkban az első hasonlóan nagy médiavisszhangot kiváltó tragédia Tisza Gábor nevéhez köthető, aki szintén bullying miatt követett el öngyilkosságot 2021-ben.

Az új hazai tényállás értelmében, ha egy 16 éves gyermek (büntetőjogi értelemben fiatalkorú) valamely közösségi média platformon megosztott képe, gif-je vagy kommentje valakinek a halálát vagy egyéb, különösen kegyetlen cselekmény áldozatává válását kívánja, úgy a fiatal bűncselekményt követ el. Az indokolás szerint „az érintett személyek és a köz sérelmének a valós veszélytől és a sértett szubjektív felfogásától függetlenül is megvalósul a bűncselekmény.”¹⁰ Jelen tanulmánynak nem célja elemezni, hogy a büntetőjogi tényállás megfelelően védi-e a jogi tárgyat, és megfelel-e a büntetőjogi dogmatika minden elemének (bár ezzel kapcsolatban aggályok merülnek fel). Csupán illusztrálni kívánta, hogy az online térben megvalósuló, emberi méltóságot sértő magatartások jogalkotás útján való rendezése egy akut és aktuális problémakör, amelynek egy aspektusához kíván kiindulási alapot nyújtani ezen írás, egy közoktatásban alkalmazható bántalmazás elleni minta-szabályzat kimunkálásával.

2. Az offline és online bántalmazás jelenléte a hazai diákság körében

Sajnálatos módon, a bullying és cyberbullying jelensége Magyarországon is veszélyezteti a gyermekek mindennapjait. Hazánkban több kutatás is igyekezett feltárni ennek mértékét, noha az adatok vizsgálata után a probléma mértéke pontosan nem meghatározható, de annak jelenléte az iskolai közegben bizonyítható.

Az Unicef a Telenorral közösen, 2014 őszén egy nem reprezentatív kutatást végzett 10-19 éves korú diákok körében (N=1191 fő), amely alapján megállapították, hogy minden harmadik gyermeket ért már piszkálódás az online térben, de csupán minden tizedik kért segítséget.¹¹ 2022 őszén szintén az Unicef megbízásából a Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet készített felmérést a magyar középiskolások között

⁸ T/9996. számú törvényjavaslat 3. §.

⁹ Raphael Cohen-Almagor: Cyberbullying, Moral Responsibility, and Social Networking: Lessons from the Megan Meier Tragedy. *European Journal of Analytic Philosophy*, Vol. 16., No. 1. (2020) 83–84.

¹⁰ T/9996. számú törvényjavaslat 3. §-hoz fűzött részletes indokolás.

¹¹ Hazai kutatások – A gyerekek közel fele szerint egy pofon befelé. Unicef, 2014.
<https://tinyurl.com/3yx9ubeu>

(N=1000 fő). Az eredmények tanúsága szerint, a kitöltők 85%-t érte offline iskolai bántalmazás, s ezen bántalmazotti kör felét (49%) az online világban is érte atrocitás.¹² A cyberbullying vonatkozásában a kitöltő gyerekek 44%-a állította, hogy online bántalmazás áldozata volt a tanulmányai alatt. Ennek legjellemzőbb fórumai a privát üzenetek (67%), valamint az Instagram (34%) és Facebook (26%) platformok voltak.¹³

2017-ben az NMHH a Psyma Hungary Kft.-vel közösen indította el a Digitális Szülőség nagymintás empirikus kutatást. Annak keretében 7-16 éves (N=2000 fő) gyermekeket és szüleiket kérdezték a médiahasználatról.¹⁴ A felmérést eddig kétszer végezték el, először 2017-ben, majd 2020-ban, s ennek keretében a cyberbullying előfordulását is vizsgálták. Az eredmények alapján a 7-16 éves korosztály 7%-a tapasztalt online bántalmazást 2017-ben, és 9%-uk 2020-ban. Noha ez biztató eredménynek tűnhet, mégis jellemző, hogy – a 9-10 éves korcsoportot kivéve – minden korosztálynál növekvő tendenciát mutat az áldozattá válás.¹⁵

Az NMHH egy másik, cyberbullyingra irányuló kutatása a 10-18 éves magyar diákok érintettségét vizsgálta. A kutatás alapjául egy országos reprezentatív kutatás magyar diákokra vonatkozó adatai szolgáltak (*Health Behaviour in School-aged Children*, azaz Iskoláskorú Gyermekek Egészségmagatartása). Azokból másodelemzéssel és fókuszcsoportokon keresztül készítették elemzést.¹⁶ A nagyjából 6000 fős minta alapján az áldozatok aránya 17,8% volt, míg az elkövetőké 12,5%.¹⁷ Az összes válaszadó 23,3%-a érintett valamilyen cyberbullying magatartásban, 7%-uk pedig mind az áldozati, mind az elkövetői oldalon részt vett bántalmazásban.¹⁸

A HBSC 2022-re vonatkozó nemzeti jelentése szerint, (N = 6242 fő) az offline bullying a gyermekek kb. negyedét érintő probléma.¹⁹ A diákok 10,6%-a rendszeres bántalmazások áldozata, ám az életkor előrehaladtával az áldozattá válási gyakoriság egyre csökken.²⁰ A cyberbullying áldozattá válási adatok is biztatóak, hiszen egy-két alkalommal a diákoknak csupán 13,8%-a, míg rendszeresen 5,3%-uk esett áldozatul.²¹

A fent említett statisztikai adatok mellett fontos kiemelni, hogy több, validált mérési eszköz is elérhető, így a hazai bullying és cyberbullying magatartások tudományos alapú vizsgálata biztosított.²²

¹² Középiskolások tapasztalatai az iskolai zaklatásról. Unicef–Medián, 2022. <https://tinyurl.com/4pvr4wcw>

¹³ Uo.

¹⁴ Digital Parenting Kutatás 7-16 éves gyermekekkel és szüleikkel – Kutatási jelentés a Nemzeti Média-és Hírközlési Hatóság részére. 2–3. <https://tinyurl.com/3kp732dd>

¹⁵ Digital Parenting Kutatás i. m. 147.

¹⁶ Jármí Éva – Várnai Dóra Eszter: Online platformok és a bullying megjelenési formái. *Online platformok*, 2023. július 13. 4. <https://tinyurl.com/5ebenpjr>

¹⁷ Uo. 7.

¹⁸ Uo. 7.

¹⁹ Németh Ágnes (szerk.): *Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása 2022*. Budapest, ELTE, Pedagógiai és Pszichológiai Kar, 2023. 57. <https://tinyurl.com/atm2ytw5>

²⁰ Uo. 58.

²¹ Uo. 60.

²² Validált mérési eszközökhöz ld. Nikolett Arató: *The Role of Socio-emotional Skills in Cyberbullying Engagement*. Doktori értekezés. Pécs, Pécsi Tudományegyetem, Pszichológia Doktori Iskola, 2021. 2.

Áttekintve a fentebbi adatokat, látható, hogy az áldozattá válási mutatók rendkívüli eltérést mutatnak. Különösen szembeötlő az Unicef által mért adatok összevetése a HBSC eredményekkel, illetve az arra épülő NMHH kutatással. Míg az Unicef adatai közel 30-45% között áldozati kört vázolnak fel, addig a nagymintás nemzeti jelentés csupán ennek töredékét, nagyjából 10% körüli értéket állít. E nagyfokú eltérések még inkább indokolják további empirikus kutatások elvégzését.

Összefoglalóan: noha a statisztikai adatok eltérést mutatnak a probléma intenzitását, valamint az áldozati kör mértékét illetően, azt egyértelműen bizonyítják, hogy a bántalmazás offline és online formája jelen van a hazai oktatási környezetben. Ezért sürgető, hogy készüljön Magyarországon is államilag támogatott anti-bullying program, hiszen a Tabby in Internet vagy a KiVa program is finansziális okokból szűnt meg. Jelen tanulmány ebben kíván segítséget nyújtani az oktatási intézményeknek egy mintaszabályzat kidolgozásával. Ez természetesen csak kiindulási alapként szolgál, és támogatást nyújt azon iskolák számára, akik tenni kívánnak egy biztonságosabb oktatási környezetért.²³

3. A köznevelésben bevezethető megfélemlítés elleni szabályzat ajánlott elemei

A tanulmány jelen része egy köznevelésben alkalmazható bántalmazás elleni mintaszabályzat főbb elemeit mutatja be, amelyek a következők: hatály; definíciók; vétségek; jelentéstétel; eljárás és szankciók.

3.1. Hatály

Egy szabályzat megfelelő alkalmazásához pontosan meg kell határozni annak hatályát (alkalmazási körét). Tekintettel arra, hogy a fókuszban a köznevelés áll, így a Köznev. tv. által kijelölt intézményekre²⁴ és ahhoz tartozó személyekre kell kiterjednie a szabályzat hatályának. Az intézményi keretek között jelen tanulmány az óvodai oktatást és a felnőttképzést nem tárgyalja. A személyi hatály kérdését fontos tisztázni, hiszen a Köznev. tv. alapvetően hárompólusú jogviszonyként határozza meg a nevelés kérdését: középpontjában a tanuló, a pedagógus és a szülő állnak. Természetesen, a tanuló és a pedagógus szabályzat alá tartozása egyértelmű, bár fontos pontosítani, hogy a köznap értelemben vett tanáron kívül minden olyan személy a szabályzat hatálya alá tartozik, aki valamilyen módon érintkezik a gyermekkel. A törvény 4. §-ában definiált nevelőtestület minden tagja, az óraadó, az utazó gyógypedagógus, az utazó konduktor, az együttnevelést segítő pedagógus, pedagógiai asszisztens mellett a nem-tanító személyzet (pl. iskolatitkár, iskolapszichológus, karbantartó, a portás vagy éppen a konyhai al-

fejezet, 2.2. és 2.3. alfejezetek.; Margitics Ferenc – Figula Erika – Pauwlik Zsuzsa – Sztarmári Ágnes: A szülői bánásmód hatása az iskolai erőszakkal kapcsolatban előforduló magatartásmintákra. *Magyar Pedagógia*, 2010/3. 211–238.

²³ Gyakorlatban megvalósult bántalmazás elleni fellépésekért ld. Kulcsár Gabriella: *Bullying és cyberbullying – Hogyan előzzük meg és kezeljük az iskolai és az online kortársbántalmazást?* Budapest, Novissima, 2024.

²⁴ 2011. évi törvény a nemzeti köznevelésről 7. § (1) bek.

kalmazott) is. E személyi kör könnyen azonosítható, hiszen mindenki beletartozik, aki bármilyen jogviszony keretében érintkezik vagy érintkezhet a gyermekkel, amíg ő az intézmény nevelése-felügyelete alatt áll, tehát a 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 1. § c) megfogalmazásában együttesen az alkalmazottak. Ugyanakkor a személyi hatály szülőre való kiterjesztését is szükséges megvizsgálni, hiszen a szülő nem áll közvetlen jogviszonyban az oktatási intézménnyel, hanem az ott tanuló (nevelt, örökbefogadott, gyámolt) gyermeke törvényes képviselőjeként vesz részt az iskola életében. Mégis, egy szülő magatartása is megvalósíthat bullying vagy cyberbullying eseményt, például, ha az áldozat egyik szülője bosszúból bántalmazza a gyermeket bántó osztálytársat az online térben. További, a gyermekkel érintkező személy lehet még az önkéntes munkát végző vagy más okból az iskolai tevékenységet segítő civil, egyházi, gazdasági vagy önkormányzati szervezet képviselője, segítője (pl. vetélkedő, kulturális műsor, tájékoztató rendezvény résztvevője, szervezője, adományozó, korrepetáló felnőtt, volt diák), ha az iskola területén tartózkodik, vagy az intézmény működésével kapcsolatba kerül, alkalmilag vagy rendszeresen, nevesített jogviszony nélkül is. Szerencsére az EMMI rendelet megoldást nyújt e kérdésben, hiszen egyrészt az 1. § d) pontjában kiterjeszti a rendelet hatályát a szülőkre, törvényes képviselőkre, másrészt a 4. § (4) bekezdése alapján „[a]z SZMSZ-ben meghatározhatók azok a nevelési-oktatási intézmény biztonságos működését garantáló szabályok, amelyek megtartása kötelező az intézmény területén tartózkodó szülőknek, valamint az intézménnyel kapcsolatban nem álló más személyeknek.” A rendelet 4. § (2) f) pontja pedig lehetőséget ad az oktatási intézményeknek, hogy SZMSZ-ben a „a gyermekek, tanulók egészségét veszélyeztető helyzetek kezelésére irányuló eljárásrendet” fogalmazzon meg. Mindezek fényében, egy anti-bullying szabályzat hatálya, a gyermekek és az alkalmazottak mellett, a szülők magatartására is kiterjeszthető.

A személyi hatályra épül a további alkalmazási kérdések rögzítése. Miről lehet szó? Például, hogy az iskolán kívüli (*off-campus*) magatartásokra kiterjed-e a szabályzat hatálya. Alapvetően az iskolai (*on-campus*) cselekményeknek az intézmény hatáskörébe való tartozása nem vitatott, így az ilyen magatartásokra, eseményekre mindenképpen vonatkozik a szabályzat. Továbbá, az oktatási-nevelési intézményhez kötődő (általában szervezett vagy felügyelt) esemény vagy program (pl. osztálykirándulás) is iskolai programként kezelendő. Ám az iskolán kívüli online magatartásokat nehéz úgy szabályozni, hogy az valóban alkalmazható legyen a gyakorlatban. Ebből kifolyólag e minta-szabályzat a közös minimum-garancia megteremtése érdekében nem terjeszti ki az iskola hatáskörét az intézményhez nem kötődő online magatartásokra. Ugyanakkor ezek jelentős hatás gyakorolhatnak az érintettek iskolai életére, így a máshol már bevált vagy megpróbált megoldásokat²⁵ érdemes egy meghatározott időre, azaz korlátozott időbeli hatállyal bevezetni, majd azt követően értékelni az alkalmazhatóság és visszatartó erő szempontjából. Ezért a hatálynál célszerű megállapítani, hogy a szabályzatot elfogadó entitás mennyi idő után fogja kötelezően felülvizsgálni, hatályában fenntartani vagy megfelelően módosítani az addigi rendelkezéseket.

²⁵ Egy megoldási javaslat olvasható: Pongó Tamás: *A cyberbullying és a diákok véleménynyilvánítási szabadsága, különös tekintettel az USA jogrendszerére*. Szeged, Iurisperitus, 2021. III. fejezet.

3.2. Definíciók

Kiemelt figyelmet kell fordítani a szabályzat megszövegezésére és szóhasználatára. Egyrészt, mindent nagyon pontosan kell megfogalmazni, hiszen önmagában a magatartás definiálása is kulcskérdés, majd azt követően a prevenció és a beavatkozásnál alkalmazott fogalmi halmaznak is zárt rendszert kell alkotnia. Továbbá, figyelemmel kell arra is lenni a megalkotás folyamatában, hogy egy anti-bullying szabályzat nem szükségképpen önálló szabályzatként jelenik meg, hanem az intézmény szervezeti és működési szabályzatába vagy házirendjébe beépítve. Ebben az esetben különösen fontos, hogy a köznevelés jogszabályi környezete által kimunkált fogalmi és logikai rendszerbe organikusán beleilleszthető legyen a bullying-specifikus kifejezésekkel együtt, mint például bántalmazó, szemléltető. Ezért szerepel például a 3.1 (hatály) pontban az 'alkalmazott' kifejezés. Leírhatóak lennének az iskolai közeggel kapcsolatban álló személyek más módon is, de az zavart okozna, eltérve a köznevelés jogi környezetében már bevezetett fogalmaktól, míg a példában vett 'alkalmazott' kifejezés átfogja azon személyi kört, akikre a szabályzat is rendelkezéseket kíván adni.

Definiálni szükséges, hogy mely magatartás tekintendő iskolainak/iskolán kívülinek, s ezért bizonyos tapasztalatok alapján mérlegelheti az intézmény, hogy a szokásos iskolai közegen kívülre kívánja-e kiterjeszteni a szabályozási (fegyelmezési) jogkörét, azzal a minta-szabályzat 11. §-ban szereplő felhívással, hogy a rendszeres felülvizsgálat módját nyújthat a kiterjesztésre.

Amennyiben e fogalmi elemeket tisztázza a szabályzat, úgy a két legfontosabb kulcsfogalmat szükséges pontosan meghatározni: a bullyingot és a cyberbullyingot.

A bullying már széles körben elfogadott fogalmi elemekkel bír, amelyek az ismétlődés, szándékos károkozás és az erőegyensúly felborítása.²⁶ Természetesen, számos definíció létezik, azonban jelen tanulmány (és az ennek alapján elkészített minta-szabályzat is) a következőt alkalmazza:

'ismétlődő és károkozó magatartás bármely tanuló vagy alkalmazott által, illetve annak sérelmére fizikai és/vagy lelki sérelem, tulajdonában bekövetkező kár okozása vagy arra irányuló szándék, amely erőegyensúly felborulást hoz létre. Fizikai és/vagy lelki sérelem okozása, így különösen a bántalmazott neveltségessé tétele, megalázása, lealacsonyítása vagy dehumanizálása.'

²⁶ A/HRC/31/20, Office of the UN Special Representative of the Secretary-General on Violence against Children, 'Annual report', 5 January 2016. 12. point 61.; Dan Olweus: Invited Expert Discussion Paper – Cyberbullying: An overrated phenomenon?, *European Journal of Developmental Psychology*, Vol. 9. (2012) 523.; Sameer Hinduja – Justin W. Patchin: *Bullying Beyond the Schoolyard – Preventing and Responding to Cyberbullying*. (2nd ed.) Thousand Oaks California, Corwin, 2015. 12.; Nicole L. Weber – William V. Jr. Pelfrey: *Cyberbullying – Causes, Consequences, and Coping Strategies*. LFB Scholarly Publishing LLC, 2014. 9.; Shaheen Shariff: *Sexting and Cyberbullying – Defining the Line for Digitally Empowered Kids*. Cambridge University Press, 2015. 8–9.; Philip C. Rodkin – Karla Fischer: Cyberbullying from Psychological and Legal Perspectives. *Missouri Law Review*, Vol. 77., (2012) 622–626.

Az ismétlődés és az erőegyensúly felborulás az elkövető és az áldozat között szükségzerű elemei az offline bullyingnak. Természetesen, a fogalomban használt egyes következmények, úgy mint a fizikai vagy lelki sérülés, vagy tulajdonban történő károkozás, már a törvény és köznevelés által is védett értékek. Mégis, fontos ezek beemelése a bullying definícióba is, hiszen ezáltal illeszkedik egy anti-bullying szabályzat a már létező keretrendszerbe. Továbbá, egy bántalmazás elleni szabályzat célja egy eszköz biztosítása a közösség biztonságának fenntartására, amelynek következtében előfordulhat, hogy egy magatartást adott esetben több szabályzat/eljárás is lefed, így lehetőség nyílik több megoldás közül kiválasztani a legmegfelelőbbet. Például, ha a diák magatartása a fegyelmi eljárás és az anti-bullying szabályzat hatálya alá is tartozik, úgy fennáll a választás lehetősége, vagy akár mindkét szabályzat párhuzamos alkalmazása.

A fentiekben ismertetett tartalmi elemekre épülhet a másik kiemelt definíció, nevezetesen a cyberbullying. E szabályozási kontextusban a cyberbullying

„a diák vagy iskolai alkalmazott által, vagy sérelmére, elektronikus eszköz által elkövetett, szándékos, egyszeri vagy ismétlődő magatartás, amelynek célja az erőegyensúly felborítása, s megvalósítja az alábbiak bármelyikét:

- a) testi-lelki egészség sérelme vagy tulajdonban való károkozás, illetve ezek bekövetkezése a körülmények alapján valószínűsíthető; vagy
- b) ellenséges oktatási környezet létrehozása, vagy az iskola által nyújtott szolgáltatásoktól, hasznoktól és lehetőségektől való megfosztás.”²⁷

Megjegyzendő, hogy a cyberbullyingnak, az offline bullyinggal ellentétben, nincs széles körben elfogadott definíciója.²⁸ Ennek következtében, szükség volt átfogó kutatásra, ami megállapította, hogy melyek a fogalom kulcselemei jogalkotói, jogalkalmazói és akadémiai oldalról. Tekintettel arra, hogy a legszélesebb jogalkotás és joggyakorlat az Egyesült Államokban volt elérhető, így a szerző ezen forrásokra támaszkodva munkálta ki a fent olvasható cyberbullying fogalmat. Első lépésként, minden USA tagállam anti-bullying szabálya került górcső alá, majd a vizsgálat leszűkült azon huszonhét tagállamra, amely *expressis verbis* alkalmazta a cyberbullying terminust. Ennek eredményeként megállapításra kerültek a legfontosabb jogalkotói elemek. Másodikként az Egyesült Államok Szövetségi Legfelső Bírósága (Tinker,²⁹ Fraser,³⁰ Hazelwood,³¹ Morse³²) és más szövetségi és tagállami bírósági döntések (Snyder,³³

²⁷ Pongó i. m. 64.

²⁸ Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs: Cyberbullying Among Young People. European Union, 2016. 9., 19., 26.

²⁹ Tinker v. Des Moines School District, 393 U.S. 503 (1969).

³⁰ Bethel School District v. Fraser, 478 U.S. 675 (1986).

³¹ Hazelwood School District v. Kuhlmeier, 484 U.S. 260 (1988).

³² Morse v. Frederick, 551 U.S. 393 (2007).

³³ JS Ex Rel. Snyder v. Blue Mountain School District, 650 F. 3d 915, Court of Appeals, 3rd Circuit (2011).

Layshock,³⁴ Kowalski,³⁵ Wisniewski,³⁶ J.C.³⁷) elemzése rajzolta ki a jogalkalmazói oldal által kimunkált definíciós elemeket. E két megközelítés összevetésekor felfedezhetővé váltak eltérések a jogalkotói és jogalkalmazói elemek között, így azokat egymásra vetítve formálódott a definíció.

Végezetül, az akadémiai világ fogalmi elemeit tárta fel a kutatás, világszerte. Ellentmondások itt is jelentkeztek, például az erőegyensúly felborulás kötelező eleme minden tudományos cyberbullying fogalomnak, míg az amerikai jogalkotók esetében csupán hatszor volt ezen elem a definíció része,³⁸ sőt Nevada ki is törölte a jogszabályából ezt a jellemzőt.³⁹

A tanulmány által fentebb ismertetett cyberbullying fogalom e három megközelítés (jogalkotói, jogalkalmazói, akadémiai) összevetésének eredményeként született meg. Kiemelendő, hogy minden fogalomnak tartalmaznia kell az erőegyensúly felborulást, mivel a tudományos világ ebben egyöntetű álláspontot képvisel. Továbbá, akár egyetlen cselekmény is megvalósíthat online bántalmazást (pl. egy fénykép feltöltése, ami kommentáradatot indít el), miként azt néhány vizsgált tengerentúli törvény is lefekteti.⁴⁰ A bevezető részben már említett új magyar büntető törvényi tényállás is ezt a nézőpontot támasztja alá. A tanulmány által felvázolt minta-szabályzat szerint az 'elektronikus kommunikáció magában foglalja, de nem kizárólag, a telefonhívásokat, szöveges üzeneteket (SMS), e-maileket, közösségi médiát és az azonnali üzeneteket az online térben.'

Összefoglalóan, a felsorolt definíciós összetevők alkotják a legfontosabb (cyber)bullying definíciós elemeket, amelyeket minden szabályzat fogalom-meghatározási részében szükséges rögzíteni.

3.3. Tiltott magatartások

Egy bántalmazás elleni szabályzat szintén érdemi eleme, hogy milyen magatartást akarunk elítélni, kizszorítani az oktatási intézményekből. A legsúlyosabb vétség, ha egy adott személy a szabályzat hatálya alá tartozó bullying vagy cyberbullying magatartást követ el. Másképp fogalmazva, ha egy diák vagy alkalmazott *követi el ugyanezen személyek bármelyikének sérelmére, iskolában vagy iskolán kívül, de ahhoz kötődő (támogatott, szervezett, felügyelt) eseményen vagy rendezvényen, vagy iskolán kívül* (ha ezt a szabályzat tartalmazza).

³⁴ Layshock v. Hermitage School District, 593 F. 3d 249, Court of Appeals, 3rd Circuit (2010).

³⁵ Kowalski v. Berkeley County Schools, 652 F. 3d 565, Court of Appeals, 4th Circuit (2011).

³⁶ Wisniewski v. Board of Education of Weedsport Central School District, Court of Appeals, 2nd Circuit (2007).

³⁷ J.C. v. Beverly Hills Unified School District, United States District Court, Central District of California, CV 08-03824 SVW (2009).

³⁸ Pongó i. m.

³⁹ Nevada (SB504)(2015).

⁴⁰ California Education Code §48900 (r)(1); Illinois Compiled Statutes 105 ILCS 5/27-23.7 (b).

Továbbá, a tilalmazott magatartások között a megtorlást mint vétséget is indokolt bevezetni, különösen akkor, ha a szabályzat lehetőséget biztosít anonim jelentéstételre (ami javasolt, lásd alább). Kiemelten fontos, hogy minden érintett tisztában legyen azzal, hogy megtorlásnak minősül az a magatartás, amely a bántalmazás elleni szabályzatban foglalt megsértése miatt jelzéssel élő, eljárást indító vagy az eljárásban közreműködő tanulóval, szülővel vagy alkalmazottal szemben ezzel összefüggésben sérelmet okoz, sérelem okozására irányuló magatartást tanúsít, vagy azzal fenyeget. A megtorlás gyakori példája a hamis jelentéstétel, amikor a bántalmazó az ellene tett jelzés retorziójaként hamis jelzéssel él. A megtorlás önálló vétségként való kiemelése elősegíti a hamis vagy rosszhiszemű jelentéstételi gyakorlat megszüntetését az intézményben.

Végezetül, elvi élel szükséges kijelenteni, hogy a szabályzatban foglalt vétségek kizárólagos célja a biztonságos és befogadó oktatási környezet és közösség fenntartása, míg az alkotmányos védelmet élvező véleménynyilvánítások elnyomása nem lehet célja vagy eredménye.

3.4. Jelentéstétel és eljárás

Az oktatási-nevelési intézményben elsődlegesen a megelőzés fontosságát kell hangsúlyozni. Az anti-bullying szabályzatnak elérhetőnek kell lennie az iskola hivatalos weboldalán és minden egyes épületében kinyomtatva is ki kell helyezni. Továbbá, a frissen beiratkozóknak kötelező részt venniük a bántalmazás elleni tréningen az iskolai oktatás első hetében. Az alkalmazottaknak szintén képzésen kell részt venniük, amelyet évente meg kell ismételniük. Ezt részben a tapasztalatok átadása, részben az esetleges szabályok módosulása indokolja. A képzéseknek köszönhetően a közösség minden tagja tisztában lesz a szabályzat létezésével, annak tartalmával, hatályával, a jelentéstételi rendszer jellegével és az eljárással. Mindemellett, az állítólagos bullying vagy cyberbullying magatartás jelentésére több fórumot is biztosítani kell, amit a képzésen is ki kell emelni. Így például online jelentéstételi űrlapot célszerű létrehozni, de telefonon vagy e-mail útján is érdemes fogadni a panaszokat, illetve az iskola által kijelölt személynél vagy szervezeti egységnél is biztosítani kell a lehetőséget. Jelen tanulmány erősen támogatja az anonim módon történő jelentéstételi formát, mivel ez biztonságot nyújt a jelentéstevőnek. Hátránya, hogy bárki bárholnan jelentést tehet, akár megtorló szándékkal, de ez kezelhető, ha az eljárás hivatalos elindítása előtt, a kijelölt iskolai alkalmazott vagy csapat meghívja egy informális megbeszélésre az érintett diákot és/vagy alkalmazottat. Ennek során hatékonyan fel tudják térképezni a helyzetet, és következtetni tudnak arra, hogy miért történhetett a jelentéstétel. Mindazonáltal, az anonim jelentéstétel lehetősége támogatandó, hiszen így a szemlélődők (*bystander*) bátrabban hívják fel az intézmény figyelmét az esetleges aktív bullying vagy cyberbullying magatartásokra anélkül, hogy utána bevonnák őket a formális eljárásba, így megelőzik az esetleges későbbi áldozattá válásukat is.

Természetesen az esetek jelentős részében bizonyítékok összegyűjtésére van szükség. A bullying helyzetek kezelésével megbízott személy/csoport, a bizonyítékok összegyűjtését követően jelentést készít, amelyet kizárólag tájékoztatás jelleggel megküld az intézmény vezetőségének és a fenntartójának. Az ügy érdemében való elbírálására

célszerű az intézmény vezetőségét kijelölni, de megfelelő garanciákat beépítve a döntéshozatali folyamatba, mivel nem zárható ki, hogy a vezetés inkább az esemény eltitkolásában, bagatellizálásában érdekelt. Például a jelentést készítő személy vagy csapat szakmai álláspontját magában foglaló jelentéstől teljesen eltérő, azzal szembenálló döntés nem hozható, illetve összeférhetetlenségi szabályok is kialakíthatóak. Indokolt a döntéshozatalba legalább egy olyan diákot is bevonni, aki semmilyen módon nem érintett a kialakult helyzetben és objektíven képes képviselni a diákság véleményét a helyzet megítélése kapcsán. Bár a diákok bevonásakor mindig érdemes megfontolni, hogy az ügy részleteinek megismertetése egy diáktárssal nem jár-e a sértett érdekeinek sérelmével. Ennek elkerülése érdekében más diákok bevonása csak a sértett egyértelmű hozzájárulása esetén javasolt. Az eljárás nem nyilvános, kizárólag az eljárásban érintett felek és az iskola vezetősége által meghívott személyek vehetnek rajta részt, és köti őket a személyes adatok kezelésének rendje (amelyre az SZMSZ-ek és házirendek általában utalnak). A törvényes képviseleten túl egyéb képviselet (pl. ügyvéd megbízása) nem látható el sem a bántalmazó, sem az áldozat oldaláról, hiszen ez nem bírósági eljárás.

A bizonyítékok benyújtását és értékelését követően a döntést szótöbbséggel indokolt meghozni. Ha bármely fél elégedetlen a döntés kimenetelét illetően, úgy jogorvoslattal élhet a köznevelési rendszeren belül. Amennyiben a jogorvoslati eljárás eredményével nem elégedett valamely fél, úgy az általános szabályok szerint lehetősége nyílik peres úton rendezni a helyzetet vagy az oktatási jogok biztosához fordulni.

3.5. Jogkövetkezmények, szankciók

A szankciók elsődleges célja nem a büntetés, hanem az oktatás és a nevelés. Természetesen, egy bántalmazás elleni szabályzatnak tartalmaznia kell komolyabb jogkövetkezményeket is, hiszen a súlyosabb magatartásokra megfelelő választ kell adnia. Ugyanakkor az eljárás megindítása és szankciók kiszabása előtt mindig javasolt egy informális találkozó összehívása, és a probléma megvitatása formális kereteken kívül, mert legtöbbször ez is elegendő a helyzet kezelésére. A jelentésben szereplő személy gyakran a kapott tájékoztatás ellenére sincs azzal tisztában, hogy cselekménye sérti az iskola bántalmazás elleni szabályzatát. Továbbá, egyes esetekben a magatartás még nem éri el a szabályzat megsértésének szintjét, de annak *folytatódásával súlyosabb cselekménnyé* válhat. Ilyen esetben egy szakértővel történő személyes beszélgetés segíthet megállítani ezt a folyamatot. Jelen tanulmány támogatja ezt a megoldást, hiszen nem célja a tanuló azonnali megbüntetése és formalizált eljárásban való felelősségre vonása, hanem tanítani, nevelni igyekszik a diákokat.

Ugyanakkor, ezek az informális találkozók nem mindig vezetnek eredményre. Az anti-bullying szabályzatnak ezért meg kell határoznia komolyabb szankciókat a tanulókra, alkalmazottakra egyaránt. Az oktatási szempontot figyelembe véve, az írásbeli figyelmeztetés vagy a képzéseken, workshopokon való kötelező jelenlét az első lépés a szankciók sorában. *Különböző témájú tréningek (például döntéshozatali workshop vagy resztoratív technikák megismerése)* segítséget nyújthatnak az érintetteknek, hogy elkerüljék a további felelősségre vonást. További szankcióként kiszabható, hogy a bán-

talmazó kötelező kutatást folytasson a bullying *témájában*, vagy írjon egy esszét a viselkedéséről, *annak okairól*.

Ha komolyabb beavatkozás szükséges, akkor a klasszikus fegyelmi eljárásban alkalmazott szankciók kiszabására is lehetőséget kell biztosítani, mint például a felfüggesztés és az eltanácsolás. E ponton lehetőség nyílik arra, hogy az anti-bullying szabályzatban rögzítse az iskola, hogy a helyzet további kezelése *már nem a bántalmazás elleni szabályzat keretei és eszköztára* révén, hanem fegyelmi eljárásban folytatódik. Mindazonáltal, e súlyosabb jogkövetkezményekre is utalhat a szabályzat, hiszen a bullying és cyberbullying magatartások már számtalan esetben vezettek rendkívül súlyos traumához hazánkban,⁴¹ *több esetben, sajnos öngyilkossághoz is.*⁴²

Továbbá, az alkalmazottak jogellenes magatartásaira is megoldást kell nyújtania a szabályzatnak, azzal, hogy itt nem a bántalmazás elleni szabályzat feladata az alkalmazottak felelősségre vonása, mivel e területen már létezik egy kimunkált felelősségi rendszer. A pedagógusok és a munkavállalók jogellenes magatartását érintő jogszabályokra hivatkozás elegendőnek mutatkozik a szabályzatban.

Összefoglalóan, a fent említett szabályozási elemek a következők: (i) személyi és időbeli hatály; (ii) definíciók; (iii) a tiltott magatartások; (iv) a tiltott magatartásokra vonatkozó jelentéstétel és eljárás; (v) jogkövetkezmények, szankciók. Ezek a minta-szabályzat vagy a meglévő intézményi szabályzatok kiegészítésének a közös összetevői, amelyek együttesen képezik egy iskolai anti-bullying szabályzat legfontosabb alapköveit. E főbb pontok részleteinek kialakítását pedig az adott oktatási intézményre kell bízni, mert ez lehetővé teszi, hogy saját intézményükre szabják azt. Végül megfelelő képzésekkel, minta-szabályzatokkal és szakmai segítséggel szükséges támogatni őket, amelyet a fenntartónak kell folyamatosan biztosítania.

4. Konklúzió

Tekintettel a fent leírtakra, az offline és az online bántalmazás jelen van a magyar iskolák mindennapjaiban, ám az intézmények sokszor védtelenek, kiszolgáltatottak e harcban, a megfelelő ismeretanyag és jogi háttér nélkül. Átfogó, egységes, egész köznevelési rendszerre kiterjedő bántalmazás elleni program, valamint törvény hiányában rendkívül nehéz helyzetbe kerülnek az intézmények.

Ennek megkönnyítése érdekében született meg közös minimumként az alább megszövegezett bántalmazás elleni minta-szabályzat, amelynek célja, hogy támpontként szolgáljon egy anti-bullying szabályzat kialakításakor. Elkülönülve a magyarázatokban kifejtettektől, a javasolt minta-szabályzat szövege a Mellékletben olvasható.

⁴¹ Kulcsár i. m.

⁴² NF: Holtan találták a vajai tinit, aki iskolai zaklatások után tűnt el. Index, 2021. 09. 07. <https://tinyurl.com/4abnn5ae>; Krupincza Mariann: Sümegi tragédia: miért fajulhatott idáig a helyzet, min mennek át a bántalmazottak és a bántalmazó tinédzserek? *Mandiner*, 2023. november 21. <https://tinyurl.com/29whz63r>; Nagy Nikolett: Vonat gázolt el egy középiskolai diákot Sümegen. *Telex*, 2023. november 19. <https://tinyurl.com/2ctsmajj>

Melléklet

Minta-szabályzat az offline és online bántalmazás (bullying és cyberbullying) megelőzésére és kezelésére

Az Alaptörvényben és a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről című törvényben foglalt alapvető jogok és szabadságok tiszteletben tartása és védelme céljából, különös tekintettel a köznevelési intézményekben tanulók méltóságának, testi és szellemi fejlődésének védelmére, valamint nevelésük erkölcsi megerősítésére, a(z)(nevelési-oktatási intézmény neve) a következő szabályzatot fogadja el, elítélve a bántalmazás minden formáját, s minden módon elősegítve annak megelőzését, kezelését, valamint az elszenvedett sérelmek kompenzálását:

1. § (1) A szabályzat hatálya kiterjed az (nevelési-oktatási intézmény neve) valamennyi gyermekére, tanulójára, azok szüleire, törvényes képviselőire, valamint a nevelőtestület minden tagjára és a nevelési-oktatási intézmény minden alkalmazottjára, továbbá az említett személyekkel az intézményi működés keretében rendezett módon kapcsolatba került személyekre.

(2) A szabályzatot alkalmazni kell minden olyan helyszínre, rendezvényre, programra és egyéb eseményre, amely a nevelési-oktatási intézmény területén, tanítási időben zajlik. Továbbá a hatály kiterjed a nevelési-oktatási intézményhez kötődő egyéb programokra, amelyek az intézmény nevelési-oktatási feladatával állnak összefüggésben, így különösen osztálykirándulás, tanítási időn kívüli intézménylátogatás, színházi előadás, ifjúsági és kulturális rendezvényen részvétel, egyéb.

(3) Az elektronikus kommunikáció útján megvalósított minden, jelen szabályzatban meghatározott bántalmazás, amely az nevelési-oktatási intézmény területén, tanítási időben, vagy intézményhez kötődő programon akár intézményi tulajdonban, akár magántulajdonban álló készüléken történik, jelen szabályzat hatálya alá tartozik.

2. § E szabályzat alkalmazásában:

1. tanuló: a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 1.§ b) alapján a nevelési-oktatási intézménybe felvett gyermek;

2. szülő: a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 1.§ d) alapján a gyermekek, tanulók szülei, törvényes képviselői;

3. alkalmazott: a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet 1.§ c) alapján a pedagógus és a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítő munkakörben alkalmazottak, az óraadók, valamint a nevelési-oktatási intézményben nem pedagógus-munkakört betöltők;

4. az intézményi működés keretében rendezett módon kapcsolatba került személyek köre: e körbe tartozhat különösen az önkéntes, a nevelési-oktatási működést segítő civil, gazdasági, egyházi és önkormányzati szervezetek munkatársa, képviselője;

5. elektronikus kommunikáció: az elektronikus kommunikáció magában foglalja, de nem kizárólag, a telefonhívásokat, szöveges üzeneteket (SMS), e-maileket, közösségi médiát és az azonnali üzeneteket az online térben;

6. offline bántalmazás (bullying): ismétlődő és károkozó magatartás bármely tanuló, szülő, alkalmazott vagy az intézményi működés keretében rendezett módon kapcsolatba került személy által, illetve annak sérelmére fizikai és/vagy lelki sérelem, tulajdonában bekövetkező kár okozása vagy arra irányuló szándék, amely erőegyensúly felborulást eredményez vagy tart fenn. Fizikai és/vagy lelki sérelem okozása különösen a bántalmazott nevetségessé tétele, megalázása, lealacsonyítása vagy dehumanizálása;

7. online bántalmazás (cyberbullying): a tanuló, szülő, alkalmazott vagy az intézményi működés keretében rendezett módon kapcsolatba került személy által, vagy sérelmére, elektronikus kommunikáció által elkövetett, szándékos, egyszeri vagy ismétlődő magatartás, amelynek célja az erőegyensúly felborítása, s megvalósítja az alábbiak bármelyikét:

- a) testi-lelki egészség sérelme vagy tulajdonban való károkozás, illetve ezek bekövetkezése a körülmények alapján valószínűsíthető; vagy
- b) ellenséges oktatási környezet létrehozása, vagy az iskola által nyújtott szolgáltatásoktól, hasznoktól és lehetőségektől való megfosztás;

8. megtorlás: megtorlásnak minősül az a magatartás, amely a bántalmazás elleni szabályzatban foglaltak megsértése miatt jelzéssel élő, eljárást indító vagy az eljárásban közreműködő tanulóval, szülővel, alkalmazottal vagy az intézményi működés keretében rendezett módon kapcsolatba került személlyel szemben ezzel összefüggésben sérelmet okoz, sérelem okozására irányuló magatartást tanúsít, vagy azzal fenyeget. Megtorlás különösen, ha a jelentéstétel tényleges bántalmazó magatartás hiányában valósul meg.

3. § (1) Bántalmazást követ el, aki jelen szabályzat 2.§ 6. vagy 7. pontjában foglalt magatartást tanúsít a nevelési-oktatási intézmény területén, tanítási időben, vagy intézményhez kötődő programon.

(2) Megtorlást követ el, aki jelen szabályzat 2.§ 8. pontjában foglalt magatartást tanúsít az nevelési-oktatási intézmény területén, tanítási időben, vagy intézményhez kötődő programon.

4. § (1) (A nevelési-oktatási intézmény neve) elkötelezett a bántalmazás elleni küzdelemben. Ennek elsődleges területe a prevenció. Ezt szolgálja, hogy jelen szabályzatot elérhetővé kell tenni az elfogadását (módosítását) követő 24 órán belül elektronikus úton a nevelési-oktatási intézmény honlapján, valamint az intézmény több pontján, nyomtatott formában.

(2) A(z) (nevelési-oktatási intézmény neve) közösségének minden tagja köteles megismerni a bántalmazás elleni szabályzatban foglaltakat, és köteles az abban foglaltakat betartani. Ennek következtében minden frissen beiratkozó tanulóknak és szüleinek kötelező a bántalmazás elleni szabályzat megismertetésére irányuló foglalkozáson részt venni.

(3) Minden alkalmazott köteles a bántalmazás elleni szabályzat megismerésére irányuló képzésen részt venni. A szaktudás hatályos és naprakész ismerete érdekében minden alkalmazott köteles ezen képzést tanévenként megismételni.

5. § Bántalmazás esetén bárki, aki tudomással bír a bántalmazásról, jelentéssel élhet. A bántalmazás jelentése történhet személyesen az arra kijelölt személy(ek)nél, anonim módon az erre a célra kihelyezett jelentéstételi ládában, online, névvel ellátott jelentéstételi űrlap kitöltésével, vagy online, anonim módon kitöltött jelentéstételi űrlap útján. A jelentéstétel során, offline és online egyaránt, benyújthatóak a bántalmazást bizonyító dokumentumok, képernyőmentések, videófelvevételek és egyéb eszközök.

6. § A bántalmazásról érkezett jelentés alapján, az ügy megvizsgálása és arról szakértői vélemény készítése a kijelölt személy(ek) feladata. E vélemény elkészítése során a kijelölt személy(ek) informális és formalizált találkozókat szervezhet(nek), szabadon értekelhetik a bizonyítékokat és rendelkezésre álló információkat. A szakértői véleményben meg kell állapítani, hogy megvalósult-e bántalmazás vagy megtorlás. Amennyiben igen, úgy cselekvési tervet kell készíteni.

7. § (1) A szakértői vélemény és a cselekvési terv elkészítését követően az esetet az esetkezelésért felelős személyhez vagy szervezeti egységhez (csapat) kell utalni. Az esetkezelésért felelős szervezeti egység tagjai között legalább egy fő a szakértői véleményt elkészítő személyek közül kerül ki.

(2) A cselekvési terv fő célja a bántalmazó magatartás abbahagyása, megszüntetése, a bántalmazó egyidejű felelősségvállalásával és jóvátétel iránti szándékának egyértelmű kinyilvánításával.

(3) A cselekvési terv végrehajtása, szükség esetén módosítása, az esetkezelésért felelős személy vagy szervezeti egység (csapat) feladata. A cselekvési terv végrehajtását két alkalommal kell megkísérelni. Amennyiben a két alkalom megkísérlését követően a bántalmazás nem szűnt meg, úgy az esetet a döntéshozatali szerv elé kell utalni a szakértői vélemény és a cselekvési terv sikertelen végrehajtását igazoló dokumentáció egyidejű megküldésével.

(4) Az esetkezelésért felelős személy vagy szervezeti egység (csapat) a szakértői vélemény és a (3) bekezdésben foglalt dokumentáció megküldésével egyidejűleg köteles javaslatot tenni a szankció kiszabására és annak formájára. A döntéshozó szerv a javaslat figyelembevételével dönt a szankciók alkalmazásáról, de a bántalmazás tényét vagy annak hiányát megállapító szakértői véleményt nem bírálhatja felül.

8. § (1) A döntéshozatali szerv a Bántalmazási Elleni Tanács (a továbbiakban: BET). A BET olyan testület, amelynek tagja az iskola igazgatója, igazgatóhelyettese/i, a szakértői javaslatot elkészítő személy (szervezeti egység esetén, annak képviselőjében egy fő), az esetkezelésért felelős személy (szervezeti egység esetén, annak képviselőjében egy fő), valamint a tanulók által kijelölt tanuló.

(2) A BET eljárása nem nyilvános, annak ülésein kizárólag az érintett felek és a BET által meghívott személyek vehetnek részt. Döntését elsődlegesen a szakértői véleményre és az esetkezelés során készült dokumentumokra alapozza, de az érintetteket meghallgathatja, a rendelkezésre álló bizonyítékokat, iratokat megismerheti. Döntéseit egyszerű szótöbbséggel hozza. Határozatképességéhez legalább a tagok több mint felének jelenléte szükséges.

(3) A törvényes képviselőten túl más (például jogi, szakszervezeti, érdekképviselői, munkáltatói) képviselő *részvétele az eljárásban kizárt.*

9. § (1) A BET döntése alapján kiszabható szankciók tanulók, szülők és alkalmazottak esetében a *következők:*

- a) írásbeli figyelmeztetés;
- b) bántalmazás elleni képzésen való kötelező részvétel;
- c) resztoratív technikákat ismertető képzésen való kötelező részvétel;
- d) öt alkalommal való kötelező részvétel iskolapszichológusi ülésen, vagy
- e) fegyelmi eljárás megindítása.

(2) Alkalmazottak esetében a mindenkori munkajogi törvény által szabályozott eljárások és azok jogkövetkezményeinek alkalmazására tehet javaslatot a BET.

10. § A BET döntése ellen jogorvoslati eljárás indítható a mindenkori köznevelési törvényben meghatározottak szerint.

11. § Jelen szabályzatot a (nevelési-oktatási intézmény) (dátum) napon elfogadta és hatályba is lép. Jelen szabályzat visszavonásig, de legkésőbb _____ évig hatályos. Az alkalmazási idő vége előtt legkésőbb 90 nappal el kell végezni a végrehajtásra vonatkozó felülvizsgálatot (a hatékonyság, visszatartó erő, ismertség, elégedettség szempontjából), és annak eredménye alapján a BET javaslatot tesz a szabályzat megfelelő módosítására vagy változatlan szabályok szerinti további hatályba léptetésére (hatályba tartási javaslat).